

Balíčky a balíky do Terezína

Do zásilky, která nesměla obsahovat zakázané věci jako cigarety, tabák, hodinky aj., musel odesílatel vložit přesný soupis obsahu, který byl následně při předávání balíku v Terezíně kontrolován. Vydanou připouštěcí známku měl podle pokynů nalepit na balíček vedle výplatních známek nebo na obal balíku. Zásilky se odesílaly poštou. Poštovné za balíčky a balíky se řídilo protektorátními poštovními sazbami. Za balíčky činilo 4 koruny, pro balíky platily sazby podle váhy a vzdálenosti, které v protektorátních korunách určoval balíkový řád z roku 1942 a poštovní řád z roku 1944. Balíky se podávaly na poštovních úřadech s poštovní průvodkou pro vnitřní protektorátní styk. Židovští odesílatelé, kteří od 1. 9. 1941 museli na veřejnosti nosit na oděvu pevně našitou žlutou hvězdu s nápisem Jude, mohli balíky podávat jen u určených poštovních úřadů a v pevně stanovených hodinách. Pro ostatní odesílatele žádné omezení neplatilo a zásilky podávali u libovolného protektorátního poštovního úřadu. Adresy odesílatele a příjemce se musely na průvodce i na balíku shodovat. Na průvodce odesílatel nalepil výplatní známky. V prvním období po zavedení terezínských připouštěcích známek docházelo někdy k tomu, že do kolony pro výplatní známky byla omylem nalepena i známka připouštěcí.

Na žádost odesílatele pošta za poplatek 1 K vystavila na zásilku podací lístek. Od odesílatele se vybíral také poplatek za doručení, který činil 1,50 K. Celkový poplatek za balík do váhy 5 kg činil potom například v druhém pásmu (do 150 km včetně) 4 K za výplatné + 1 K za podací lístek + 1,50 K za doručné, tedy celkem 6,50 K. Poplatek za podací lístek se vyplácel výplatními známkami přilepenými na podací lístek nebo otiskem výplatního stroje. Výplatní známky se orážely poštovním podacím razítkem. Na lístku bylo vyznačeno, o jakou zásilku jde, a to písmenem B (v němčině Pkt) pro balík a Bk (Pn) pro balíček. Připouštěcí známky nalepené na balíčku i balíku musely být oraženy denním razítkem, ale toto nařízení se často nedodržovalo.

Balíky byly zasílány poštovním vlakovým kursem do Bohušovic nad Ohří. Na nádraží určená skupina vězňů, zaměstnaná u pošty v ghettu, provedla početní kontrolu došlých balíků podle průvodek. V Terezíně proběhla kontrola označení zásilek z protektorátu připouštěcí známkou a zásilky bez ní se nedoručovaly. Vypracována byla i přesná evidence všech došlých zásilek podle druhů a zemí odeslání, kterou pošta předala židovskému staršímu a ten veliteli ghetta ke kontrole.

Evidence došlých balíků v ghettu

Soupis balíkových a balíčkových zásilek došlých do ghetta se dochovaly za únor 1945 v zápisech (Vermerk) vypracovaných podle podkladů pošty v ghettu, které předával židovský starší velitel tábora, a v zápisech z jednání (Aktenvermerk) velitele ghetta se židovským starším. Zápisy z jednání s velitelem ghetta pod termíny „projednávání, jednání“ apod. zakrývaly skutečnost, že při nich židovský starší obdržel příkazy velitele ghetta s pokynem, jak má být každá jednotlivá záležitost vyřízena. Rozhodnutí velitele ghetta o všech projednávaných záležitostech, tedy i poštovních, byla zaznamenávána písemně a byla pro židovskou samosprávu závazná. V dochované dokumentaci se zachovaly celkem pět zápisů, vypracovaných poštou. Tři, s čísly L 610/2e, L 610/2g a L 610/2h, byly datovány 28. 2. 1945, další dva L 611/2a a L 611/2b 1. 3. 1945. Zápis L 610/2e²² byl evidencí došlých balíků s připouštěcí známkou v jednotlivých únorových dnech. Za tento měsíc došlo celkem 1 068 zásilek se známkou, z toho 79 se známkou odpadlou či odtrženou. V celkovém počtu zásilek bylo zahrnuto také 15 balíků nákladního zboží (Frachtgut) s připouštěcí známkou. Poprvé je doloženo originálním pramenem, že vedle balíčků a balíků mohly do Terezína docházet i nákladní zásilky s připouštěcí známkou. Nákladní zásilky byly podávány k přepravě železnicí s nákladním listem. Zda byly přebírány spolu s poštovními balíkovými zásilkami, nelze dohledat. V problematice balíkového, ale i listovního styku s ghettem je ještě mnoho nejasného a upřesnění by přinesl jen další pramený materiál. Zápis L 610/2g²³ byl výkazem 42 došlých zásilek expresního nákladního zboží (Fracht-Expressgut), a to z území Německa (Altreich) 7, ze Sudet 20 a z protektorátu s připouštěcí známkou 15, z toho ve třech případech se známkou odpadlou.

Zápis L 610/2h²⁴ vykazoval všechny došlé balíky za měsíc únor podle zemí původu: z 5 675 kusů bylo:

z říše:

Německa	848
bývalého Rakouska	309
Sudet	140
protektorátu	1 068

z ciziny:

Portugalska	684
Dánska	1 113
Švédska	1 309
Švýcarska	33
Slovenska	170
Holandska	1

Některé zásilky, které docházely do Terezína ze Sudet, odesílali obyvatelé protektorátu, aby obešli omezení připouštěcí známkou. Dokládá to text ilegálního nedatovaného dopisu, psaného v češtině, s poznámkou „N.B.: Přes Sudety zatím balíčky nezasílejte jedině na připouštěcí známku“.²⁵

V zápisu L 611/2a z 1. 3. 1945²⁶ ve věci připouštěcích známek na balíky za únor 1945 je uvedeno: „O balících, které došly v únoru s odtrženými či odpadlymi připouštěcími známkami, předáváme současně 79 dokladů.“ Zajímavá byla věta ze zápisu L 611/2b z téhož dne,²⁷ že dle příkazu byly v únoru došlé připouštěcí známky na balíky přezkoumány a každých sto kusů označeno podle tří druhů a svázáno:

I. nepoškozené známky	343
II. lehce poškozené známky	457
III. neupotřebitelné známky	189
celkem:	989

Všechny informace se následně objevily jako projednávané body v zápisech z jednání velitele ghetta se židovským starším. V zápisu L 610 z 1. 3. 1945²⁸ bylo pod bodem 2) Pošta uvedeno (v překladu): „panu SS OSTF Rahmovi předáváme“: pod písmenem „e) zprávu týkající se došlých balíků na připouštěcí známku v únoru 1945, f) zprávu o došlých balíčcích z Portugalska v únoru 1945, g) zprávu o došlých nákladních zásilkách v únoru 1945 a pod h) zprávu týkající se veškerých došlých balíků v únoru 1945“. Ze srovnání čísel obou písemností je patrné, že nedochovaný poštovní zápis L 610/2f se týkal balíčků z Portugalska. Obdobně uváděl následný zápis z jednání L 611 z 2. 3. 1945²⁹ pod bodem 2) Pošta předání a) zprávy týkající se připouštěcích známek na balíky za únor 1945, b) zprávy týkající se dokladů o odlepených připouštěcích známkách s 989 připouštěcími známkami.

Ze svědectví bývalých vězňů, osobních pozůstalostí a sbírek Židovského muzea v Praze a Památníku Terezín vyplývá, že balíky, pokud se dostaly do rukou adresátů, byly vydávány včetně obalu s připouštěcí známkou. Kdy a proč došlo ke změně není jasné. Začátkem roku 1945 mohl být známek nedostatek a nepoškozené a neorazítkované kusy mohly být shromažďovány, aby byly dány do oběhu několikrát. Velké množství známek přicházelo na balících neorazeno podacím razítkem. Slovo „neupotřebitelné“, v originále „unbrauchbare“ ze zápisu L 611/2b by této hypotéze nasvědčovalo. Nelze však pomínout ani skutečnost, že v té době měly připouštěcí známky svou sběratelskou hodnotu a mohly být shromažďovány i pro tento účel. V každém případě se částečně osvětluje fakt, tradovaný ve filatelické literatuře poměrně často, že se v Terezíně našlo po válce množství připouštěcích známek z nepoužitých zásob. Mohlo jít i o takto shromážděné použité připouštěcí známky.

datum	počet došlých balíků s připouštěcí známkou			nákladní zboží s připouštěcí známkou	
	celkem	- známka nalepená	- známka odpadlá	nalepenou	odpadlou
1. 2.	67	55	12	1	-
2. 2.	68	65	3	-	-
3. 2.	48	45	3	2	-
5. 2.	113	108	5	-	-
6. 2.	72	69	3	3	-
7. 2.	70	62	8	-	-
8. 2.	46	39	7	-	-
9. 2.	32	32	-	-	-
10. 2.	45	44	1	-	-
12. 2.	62	57	5	-	-
13. 2.	31	24	7	-	-
14. 2.	26	25	1	-	-
15. 2.	30	27	3	-	-
16. 2.	28	27	1	2	-
17. 2.	28	25	3	2	-
19. 2.	39	38	1	-	-
20. 2.	48	45	3	2	-
21. 2.	16	16	-	-	-
22. 2.	33	33	-	-	-
23. 2.	29	26	3	-	-
24. 2.	31	30	1	-	-
26. 2.	45	45	-	-	-
27. 2.	38	32	6	-	3
28. 2.	23	20	3	-	-
celkem	1068	989	79	12	3

Obsílka s výzvou
k vyzvednutí balíku. (ŽM)

Jüdische Selbstverwaltung Theresienstadt
Post und Verkehr

372

R

VORLADUNG

Name Breuer Berta

Trsp. Nr. 413-430 Anschrift 4418

Betrifft: Paket - Brief

Stellen Sie sich am 21. VII. um 15 Uhr
im Postgebäude Zim. Nr. 17 ein und melden Sie sich
bei Schalter R. I

Dat. 20. VII. POST UND VERKEHR

AT-114-V-7-IV-44-10m - 215-2-A

Obsílka s výzvou
k vyzvednutí balíku. (ŽM)

Jüdische Selbstverwaltung Theresienstadt.
Post und Verkehr

19380/L

R

VORLADUNG

Name Floch Dr. Alper

Trsp. Nr. 1054 Anschrift L 403

Betrifft: Paket - Brief

Stellen Sie sich am 19. 8. 44 um 10⁴⁰ Uhr
im Postgebäude Zim. Nr. 11 ein und melden Sie sich
bei Schalter 11 Manstner

Dat. 17. 8. 44 POST UND VERKEHR

AT-114-V-7-IV-44-10m - 215-2-A

Post und Verkehr 644/8

ERLEDIGUNG zum 2012
Erhebungsantrag

Name: Jellinek Eugenie

Kenn.Nr.: Cn 510

Adresse: Berggasse 4 Z.12

Zu Ihrem Erhebungsantrag
vom 11.8.44

Revisionsstelle

-Dat. 12.8.44

[Signature]

Ueber das in Rede stehende Päckchen war vor Eingang Ihres Schreibens bereits anderweitig verfügt. Es wird Ihnen empfohlen, sich im Postgebäude Zimmer 13 einzufinden und im "Berichtungsverfahren" alle jenen Daten bekanntzugeben, die für eine zukünftige Zuteilung an Sie massgebend sein könnten.

Přední a zadní strana formuláře oddělení pošty a dopravy pro vyřízení žádosti o výdej balíkové zásilky adresované jinému příjemci, se stanoviskem revizního oddělení pošty a dopravy. (ŽM)

DATEN D. VERSTORBENEN ODER ABGEREISTEN				BESTÄTIGUNG ANMELDUNG	
Name		Vorname			
Kenn-Nr.	gestorben am		Kenn-Nr.		
	abgereist mit Nr.				
EINLANGENDE SENDUNGEN BEANSPRUCHT VON				Adresse	
Name		Vorname		hat heute den Anspruch auf Paketsendungen für	
Kenn-Nr.	Adresse		Kenn-Nr.		
Verwandtschaftsgrad				angemeldet.	
Datum				Dat.	
Unterschrift				POST UND VERKEHR	
Bestätigung der Familienkartei bzw. d. Gerichtes					
2810-V/7-44/fk					

Žádost poště židovské samosprávy o vydání balíkové zásilky adresované jinému příjemci. IPT/

BESTÄTIGUNG ANMELDUNG	
Jäger Ottilie	
Kenn-Nr.	B.F. 668
Adresse	Leestr. 24
hat heute den Anspruch auf Paketsendungen für	
Bloch Charlotte	
Kenn-Nr.	B.F. 669
angemeldet.	
Dat.	19.11.44
POST UND VERKEHR	
7	

Potvrzení pošty židovské samosprávy o přijetí žádosti o vydání zásilky adresované jinému příjemci - část formuláře. IŽM/